

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. birželio 9 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Artūro Driuko (pranešėjas) ir Gedimino Sagačio (kolegijos pirmininkas), teismo posėdyje kasacinio rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal pareiškėjų J. K., K. V. kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 1 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjų J. K. ir K. V. prašymą dėl taikos sutarties patvirtinimo, suinteresuotas asmuo J. B.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių teismo nutarties, kuria atnaujintas procesas, teisėtumo ir pagrįstumo kontrolę, proceso atnaujinimą remiantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir **CPK**) 366 straipsnio 1 dalies 7, 9 punktų pagrindais, aiškinimo ir taikymo.
- Kauno apylinkės teismas 2018 m. vasario 7 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 2SP-6375-920/2018](#) patvirtino pareiškėjų J. K., K. V. ir V. B. mirusio (duomenys neskelbtini), 2018 m. sausio 24 d. sudarytą taikos sutartį (toliau – taikos sutartis), kuria sutarties šalys, be kita ko, susitarė, jog butas, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantis Kaune, (duomenys neskelbtini), yra bendroji jungtinė V. B. ir jo buvusios sutuoktinės I. B., mirusios (duomenys neskelbtini), nuosavybė, ir kiekvienai iš jų priklauso nuosavybės teise po 1/2 dalį buto.
- V. B. sutuoktinė J. B. 2018 m. rugsėjo 19 d. kreipėsi į teismą su prašymu atnaujinti procesą civilinėje byloje [Nr. 2SP-6375-920/2018](#), prašydama panaikinti Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartį ir pareiškėjų J. K., K. V. bei V. B. pareiškimą dėl taikos sutarties patvirtinimo atsisakyti tvirtinti. Prašymą atnaujinti procesą J. B. grindė [CPK 366 straipsniu](#) 1 dalies 7 ir 9 punktuose įtvirtintais pagrindais.
- Kauno apylinkės teismas 2019 m. liepos 8 d. nutartimi pareiškėjos prašymą dėl proceso atnaujinimo atmetė ir atsisakė atnaujinti procesą civilinėje byloje [Nr. 2SP-6375-920/2018](#).
- Teismas nustatė, kad V. B. ir I. B. susituokė 1978 m. rugsėjo 9 d. 2000 m. rugpjūčio 31 d. V. B. ir I. B. santuoką nutraukė. I. B. (duomenys neskelbtini) mirė. J. B. su V. B. susituokė 2002 m. birželio 27 d. 2017 m. gruodžio 5 d. V. B. sudarė testamentą, kuriuo sau nuosavybės teise priklausančią butą, esantį Kaune, (duomenys neskelbtini), garažo bokšą, esantį Kaune, (duomenys neskelbtini), paliklo dukterims K. V. ir J. K.. Testatorius sutuoktinei J. B. paliko visus kitus savo nekilnojamosios ir kilnojamosios daiktus, pinigų, vertybinius popierius ir kitą turą bei turintis ir neturintis teises, kurios jam priklausys ateityje. Testatorius V. B. pagal testamentinę išskirtinę įpareigojo įpėdines pagal testamentą K. V. ir J. K. leisti J. B. iki gyvos galvos gyventi ir naudotis butu, esančiu Kaune, (duomenys neskelbtini), ir negyvenamąją patalpą – garažą (boksu), esančiu Kaune, (duomenys neskelbtini).
- 2018 m. sausio 26 d. pareiškėjai K. V., J. K. ir V. B., siekdami išvengti ginčų ateityje, kreipėsi į Kauno apylinkės teismą su prašymu patvirtinti jų sudarytą 2018 m. sausio 24 d. taikos sutartį, kuria padalijamas butas, esantis Kaune, (duomenys neskelbtini). Kauno apylinkės teismas 2018 m. vasario 7 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 2SP-6375-920/2018](#) patvirtino pareiškėjų J. K., K. V. ir V. B. 2018 m. sausio 24 d. sudarytą taikos sutartį, kuria sutarties šalys, be kita ko, susitarė, jog butas, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantis Kaune, (duomenys neskelbtini), yra bendroji jungtinė V. B. bei I. B., mirusios (duomenys neskelbtini), nuosavybė, ir kiekvienai iš jų priklauso nuosavybės teise po 1/2 dalį buto.
- V. B. mirė (duomenys neskelbtini). Po jo mirties įstatymo nustatyta tvarka dėl likusio palikimo kreipėsi J. B. (2018 m. rugpjūčio 8 d.), K. V., J. K. (2018 m. liepos 13 d.).
- Teismas atsisakė atnaujinti procesą civilinėje byloje [Nr. 2SP-6375-920/2018](#) **CPK 366** straipsnio 1 dalies 7 punkto pagrindu, nurodęs, jog pareiškėja nebuvo ginčo buto savininkė, priimančią nutartį nebuvo pažeistos jos teisės ir (ar) įstatymo saugomi interesai, taip pat nebuvo nuspręsta dėl jos materialųjų teisių ir pareigų.
- Teismas, sprendžiamas dėl proceso atnaujinimo **CPK 366** straipsnio 1 dalies 9 punkto pagrindu, nurodė, jog aiški teisės normos taikymo klaida yra tada, kai netaikoma ar netinkamai taikoma konkrečioje teisės normoje esanti aiški nuostata, kurią reikia byloje taikyti. Teismas sutiko, jog 2019 m. vasario 7 d. nutartyje netiksliai nurodoma, kad ginčo butas yra bendroji jungtinė nuosavybė, nes bendroji jungtinė nuosavybė pasibaigia mirus vienam iš sutuoktinių, nutraukus santuoką. Tačiau teismas vertino, jog taikos sutartimi susitarta, kad butas V. B. ir I. B. priklauso po 1/2 dalį, o tuo atveju, kai sutuoktiniai bendrosios jungtinės nuosavybės teise priklausančias turtas nepadalijamas santuokos nutraukimo byloje, nutraukus santuoką šis valdomas bendrosios dalinės nuosavybės teise, o buvę sutuoktiniai yra laikomi bendrosios dalinės nuosavybės daliniais. Teismas nurodė, kad ginčo butas nebuvo padalintas santuokos nutraukimo byloje, todėl jis toliau buvo valdomas bendrosios dalinės nuosavybės teise, o sutuoktiniai buvo laikomi bendrosios dalinės nuosavybės daliniais. Todėl buvo spęsta, jog Kauno apylinkės teismas nepadarė aiškios teisės normos taikymo klaidos, kuri galėjo turėti įtakos priimančios nutarčiai sprendimą.
- Teismas sutiko su suinteresuotųjų asmenų argumentais, jog I. B. ir V. B. pareiškėjų nurodyta tik tai, kad bendrą įgytą turtą jie pasidalijo geruoju, tačiau, teismo vertinimu, tokia formuluočių savaime nereiškia, kad ginčo butas atiteko V. B. asmeninės nuosavybės teise. Notarė parengė testamentą turinį, į testamentą surašė pagal 2017 m. gruodžio 5 d. viešame registre registruotus ir išviešintus duomenis, t. y. kad ginčo butas priklauso V. B. Tačiau išviešinti duomenys neatitiko faktinės situacijos, nes iki 2018 m. jokia rašytinė sutartis buvę sutuoktiniai nepasidalijo santuokoje įgyto turto. Teismas pažymėjo, kad V. B. butą testamentu paliko savo dukterims ir 2018 m. vasario 7 d. nutarties pareiškėjai neturi esminės įtakos.
- Teismas nurodė, kad atnaujinant procesą, kuriame supaprastinto proceso tvarka buvo patvirtinta taikos sutartis, nėra teisinio pagrindo, tačiau J. B. turi teisę kitoje byloje reikšti reikalavimą dėl buto pagerinimo išlaidų kompensavimo. J. B. nurodytos aplinkybės dėl buto pagerinimo nėra proceso atnaujinimo dalykas, t. y. šios aplinkybės, net jeigu ir egzistuoję, nėra teisiskai reikšmingos sprendžiant dėl proceso atnaujinimo.
- Kauno apygardos teismas, išnagrinęs pareiškėjos J. B. atskirąjį skundą, 2019 m. spalio 10 d. nutartimi Kauno apylinkės teismo 2019 m. liepos 8 d. nutartį panaikino ir klausimą išsprendė iš esmės – pareiškėjos J. B. prašymą dėl proceso atnaujinimo teismo, atnaujino procesą Kauno apylinkės teismo civilinėje byloje [Nr. 2SP-6375-920/2018](#) ir bylą perdavė nagrinėti Kauno apylinkės teismui.
- Apelacinės instancijos teismas, sprendžiamas dėl proceso atnaujinimo **CPK 366** straipsnio 1 dalies 7 punkto pagrindu, nurodė, jog pareiškėja J. B. yra įpėdinė ir testamentinės išskirtinės gavėja pagal 2017 m. gruodžio 5 d. sudarytą V. B. testamentą. Iš testamentu turinio buvo matyti, jog testatorius sutuoktinei J. B. paliko visus kitus savo nekilnojamosios ir kilnojamosios daiktus, pinigų, vertybinius popierius ir kitą turą bei turintis ir neturintis teises, kurios jam priklausys, kur jie bus, šis ko susidės, kada atsisas. Testatorius V. B. pagal testamentinę išskirtinę įpareigojo įpėdines pagal testamentą K. V. ir J. K. leisti J. B. iki gyvos galvos gyventi ir naudotis visu butu, esančiu Kaune, (duomenys neskelbtini), ir negyvenamąją patalpą – garažą (boksu), esančiu Kaune, (duomenys neskelbtini). Po Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutarties priėmimo ir šią nutartį registravus Nekilnojamojo turto registre V. B. turinė padėtis pasikeitė, jam liko 1/2 dalis buto, esančio Kaune, (duomenys neskelbtini), ir 1/2 dalis negyvenamosios patalpos – garažo (bokso), esančio Kaune, (duomenys neskelbtini), o kita minėto turto 1/2 dalis buvo registruota (duomenys neskelbtini) metais mirusios buvusios sutuoktinės I. B. vardu. Tokiu būdu Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutarties pagrindu sumažėjo 1/2 dalimi J. B. testamentinė išskirtinė – turima galimybė iki gyvos galvos gyventi ir naudotis visu butu, esančiu Kaune, (duomenys neskelbtini), ir negyvenamąją patalpą – garažą (boksu), esančiu Kaune, (duomenys neskelbtini), kadangi palikimo atsiradimo metu ((duomenys neskelbtini)) V. B. priklausė jau tik 1/2 dalis buto, esančio Kaune, (duomenys neskelbtini), ir 1/2 dalis negyvenamosios patalpos – garažo (bokso), esančio (duomenys neskelbtini), Kaune.
- Byloje nebuvo ginčo, jog J. B. sudarant testamentą, priimančią Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartį ir šiuo metu gyvena ginčo bute. Testamentinėje išskirtinėje nustatyta teisė ir galimybė iki gyvos galvos J. B. gyventi visame ginčo bute buvo pakankamas pagrindas daryti išvadą, kad, K. V. ir J. K. iniciuojant taikos sutartį dėl tėvų V. B. priklausancio turto padalijimo, teikiant prašymą teismui dėl sudarytos jų ir tėvo taikos sutarties patvirtinimo, V. B. sutuoktinės J. B. neįtraukimas į bylos procesą lėmė jos teisių pažeidimą. Apelacinės instancijos teismas vertino, kad padarytas proceso teisės pažeidimas reikšmingas sprendžiant dėl pareiškėjos paveldėjimo teisės įgyvendinimo, dėl šio pažeidimo pareiškėja negalėjo ginti savo teisių pasinaudodama visomis procesinėmis teisėmis, todėl procesas byloje turi būti pakartotas, sudarant galimybę į bylos nagrinėjimą neįtraukti pareiškėjai pasinaudoti savo procesinėmis teisėmis nuo bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme pradžios. Remdamasis pirmiau nurodytais motyvais Kauno apygardos teismas padarė išvadą, kad yra pagrindas atnaujinti procesą Kauno apylinkės teismo civilinėje byloje Nr. 2SP-6375-920/2018 pagal **CPK 366** straipsnio 1 dalies 7 punktą.
- Apelacinės instancijos teismas atmetė K. V. ir J. K. argumentus, jog pareiškėja J. B. gali reikšti atskirą ieškinį dėl ginčo buto pagerinimo išlaidų kompensavimo ir taip ginti savo pažeistus turinius interesus. Teismas pažymėjo, jog byloje yra konstatuojamas ne tik J. B. turinių teisių pažeidimas, bet ir nustatyta, kad, Kauno apylinkės teismui civilinėje byloje [Nr. 2SP-6375-920/2018](#) priėmus 2018 m. vasario 7 d. nutartį, buvo pažeistos jos sutuoktinio V. B. sudarytame testamente bei įstatyme įtvirtintos neturtinės J. B. teisės.
- Apelacinės instancijos teismas, vertindamas proceso atnaujinimo klausimą **CPK 366** straipsnio 9 punkto pagrindu, nurodė, jog santuoką su I. B. V. B. sudarė 1978 m. rugsėjo 9 d., o 2000 m. rugpjūčio 31 d. V. B. ir I. B. santuoką nutraukė. Ginčo butą V. B. įgijo 1992 m. liepos 7 d. pirkimo–pardavimo sutartimi pagal Lietuvos Respublikos 1991 m. gegužės 28 d. įstatymą Nr. I-1374. Iš nurodomų aplinkybių buvo matyti, kad ginčo butą V. B. įgijo asmeninės nuosavybės teise. Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartimi patvirtinta taikos sutartis, kurioje konstatuota, kad ginčo butas V. B. įgavo 1992 m. liepos 7 d. pirkimo–pardavimo sutarties pagrindu santuokoje su I. B. (kuri mirė (duomenys neskelbtini)), o teismo nutarties rezoliucijoje dalyje konstatuojama, kad šis butas yra bendroji jungtinė V. B. ir I. B. nuosavybė ir kad V. B. ir I. B. priklauso po 1/2 dalį šio buto.
- Apelacinės instancijos teismas nustatė, jog pirmosios instancijos teismui buvo pateikti įrodymai, pagrindžiantys V. B. ir I. B. santuokos sudarymo ir jos nutraukimo datas, išrašas iš Nekilnojamojo turto registro, kuriame nurodytas buto savininkas, nuosavybės teisės įgijimo pagrindas ir data. Teismui taikos sutarties tekste buvo nurodyta ir ta aplinkybė, kad I. B. yra mirusi (duomenys neskelbtini) metais. Įstatymų leidėjas yra įtvirtinęs, jog nuosavybės teisė gali būti įgyjama tik Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – **CK**) 4.47 straipsnyje nurodytais pagrindais. Nagrinėjami atveju I. B. nuosavybės teisė į 1/2 dalį buto, esančio Kaune, (duomenys neskelbtini), pripažinta Kauno apylinkės teismui 2018 m. vasario 7 d. nutartimi patvirtinus K. V., J. K., V. B. taikos sutartį, kurioje šalys konstatuoja, kad ginčo butas jungtinės nuosavybės teise priklauso po 1/2 dalį V. B. ir I. B..
- Apelacinės instancijos teismas nusprendė, kad Kauno apylinkės teismas, priimdamas 2018 m. vasario 7 d. nutartį, iš esmės pažeidė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias nuosavybės teisės įgijimo pagrindus ir būdus, nes šalių susitarimas, kam priklauso nuosavybės teisė į nekilnojamąjį turtą, negali būti susitarimo, kurį tvirtina teismas, dalyku (**CK** 4.47 straipsnis). Byloje buvo pateikti duomenys, kad ginčo butas nuo 1992 m. asmeninės nuosavybės teise priklausė V. B., tačiau, nepaisant šios aplinkybės, 2018 m. vasario 7 d. nutarties pagrindu šis turtas tapo V. B. ir I. B. bendrąja jungtine nuosavybe. Apelacinės instancijos teismas nusprendė, kad, 2018 m. vasario 7 d. nutartimi patvirtinus taikos sutartį ir padalijus ginčo turtą bendrosios jungtinės nuosavybės teise buvusiems sutuoktinėms, iš kurių vienas yra miręs, buvo iš esmės pažeistos materialiosios teisės normos, reglamentuojančios jungtinės nuosavybės teisės įgijimo ir pasibaigimo pagrindus (**CK** 3.100 straipsnis).
- Apelacinės instancijos teismui kilo pagrįstų abejonių dėl teisėtumo Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutarties teisėtumo ir pagrįstumo. Todėl nurodyti proceso ir materialiosios teisės normų pažeidimai buvo pripažinti esminiais ir kvalifikuoti pagal **CPK 366** straipsnio 1 dalies 7 ir 9 punktus kaip pagrindas atnaujinti procesą.

II. Pirmosios ir apelacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Kauno apylinkės teismas, išnagrinėjęs civilinę bylą, kurioje procesas buvo atnaujintas, pakartotinai, 2020 m. birželio 25 d. nutartimi pareiškėjų J. K., K. V. ir V. B. prašymą dėl taikos sutarties patvirtinimo atmetė.
- Teismas pažymėjo, jog po Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutarties priėmimo ir šią nutartį registravus Nekilnojamojo turto registre V. B. turinė padėtis pasikeitė, jam liko 1/2 dalis buto, esančio Kaune, (duomenys neskelbtini), ir 1/2 dalis negyvenamosios patalpos – garažo (bokso), esančio Kaune, (duomenys neskelbtini), o kita minėto turto 1/2 dalis buvo registruota (duomenys neskelbtini) metais mirusios buvusios sutuoktinės I. B. vardu. Tokiu būdu Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutarties pagrindu J. B. sumažėjo 1/2 dalimi testamentinė išskirtinė – turima galimybė iki gyvos galvos gyventi ir naudotis visu butu, esančiu Kaune, (duomenys neskelbtini), ir negyvenamąją patalpą – garažą (boksu), esančiu Kaune, (duomenys neskelbtini), kadangi palikimo atsiradimo metu ((duomenys neskelbtini)) V. B. priklausė jau tik 1/2 dalis buto, esančio Kaune, (duomenys neskelbtini), ir 1/2 dalis negyvenamosios patalpos – garažo (bokso), esančio Kaune, (duomenys neskelbtini).
- Teismas nurodė, jog testamentinėje išskirtinėje nustatyta teisė ir galimybė iki gyvos galvos J. B. gyventi visame ginčo bute yra pakankamas pagrindas spęsti, kad, K. V. ir J. K. iniciuojant taikos sutartį dėl tėvų V. B. priklausancio turto padalijimo, teikiant prašymą teismui dėl sudarytos jų ir tėvo taikos sutarties patvirtinimo, V. B. sutuoktinės J. B. neįtraukimas į bylos procesą lėmė jos teisių pažeidimą, nes byloje nebuvo ginčo, jog sudarant testamentą ir šiuo metu J. B. gyvena ginčo bute.
- Teismas pažymėjo, kad Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 10 d. nutartyje nustatyta, jog Kauno apylinkės teismui civilinėje byloje [Nr. 2SP-6375-920/2018](#) priėmus 2018 m. vasario 7 d. nutartį buvo pažeistos J. B. jos sutuoktinio V. B. sudarytame testamente ir įstatyme įtvirtintos neturtinės teisės.
- Teismas nustatė, kad santuoką su I. B. V. B. sudarė 1978 m. rugsėjo 9 d., o 2000 m. rugpjūčio 31 d. minėtą santuoką nutraukė. Ginčo butą V. B. įgijo 1992 m. liepos 7 d. pirkimo–pardavimo sutartimi pagal Lietuvos Respublikos 1991 m. gegužės 28 d. įstatymą Nr. I-1374. Teismas nusprendė, kad ginčo butą V. B. įgijo asmeninės nuosavybės teise. Taikos sutartyje nurodoma, kad šis butas yra bendroji jungtinė V. B. ir I. B. nuosavybė ir kad V. B. bei I. B. priklauso po 1/2 dalį šio buto, todėl, prašoma tvirtinti taikos sutartimi padalijus ginčo turtą kaip bendrąją jungtinę nuosavybę buvusiems sutuoktinėms, iš kurių vienas yra miręs, iš esmės yra pažeidžiamos teisės normos, reglamentuojančios jungtinės nuosavybės teisės įgijimo ir pasibaigimo pagrindus.

25. Teismas nurodė, kad Kauno apylinkės teismo 1998 m. lapkričio 23 d. sprendimas civilinėje byloje Nr. 2-15434/1998 patvirtina, jog santuoka tarp pareiškėjos sutuoktinio V. B. ir jo buvusios sutuoktinės I. B. buvo nutraukta galiojant Lietuvos Respublikos santuokos ir šeimos kodeksui. Minėtas kodeksas nenustatė privalomo sutuoktinio turto padalinimo santuokos nutraukimo byloje ar notarinė sutartimi, t. y. turtais galėjo būti padalytas žodiniu susitarimu, paliekant turta kaip to sutuoktinio nuosavybė, kurio vardu tas turas buvo įregistruotas. 2005 m. liepos 18 d. I. B. ir V. B. notarinis pareiškimas patvirtino, kad buvę sutuoktiniai bendrai įgytą turta pasidalijo geruju, vienas kitam finansinį ir turinį pretenzijų neturėjo. Apilykybė, kad butas, esantis Kaune, (duomenys neskelbtini), atiteko V. B. asmeninė nuosavybėn, patvirtino ir tai, kad šis pareiškimas buvo pasirašytas iš karto po to, kai I. B. ir K. B. buvo perleistas butas, esantis Kaune, (duomenys neskelbtini), buvo pirktas už suinteresuoto asmens J. B. asmenines lėšas. Teismo vertinimu, faktinė apilykybė, kad butas Kaune, (duomenys neskelbtini), buvo asmeninė V. B. nuosavybė, patvirtina ir 2017 m. gruodžio 5 d. V. B. surašytas ir notarės patvirtintas testamentas, kuriame nurodoma, kad nuosavybės teise priklausančią butą Kaune, (duomenys neskelbtini), jis palieka lygionis dalimis po 1/2 dalį suinteresuotiems asmenims.
26. Teismo vertinimu, jeigu buvę sutuoktiniai I. B. ir V. B. būtų pasidaliję ginčo butą po 1/2 dalį, tai 2005 m. liepos 18 d. pas notarą pasirašytoje buto pasidalijimo sutartyje būtų nurodyta, kad I. B. ir V. B. atitenka butas po 1/2 dalį. 2005 m. liepos 18 d. pareiškimas patvirtino, kad I. B. neturi ir neturės pretenzijų į butą, esantį Kaune, (duomenys neskelbtini), kuris buvo registruotas V. B. vardu. Surašydamas 2017 m. gruodžio 5 d. testamentą V. B. išreiškė savo valią, kad butas, esantis Kaune, (duomenys neskelbtini), jam priklauso nuosavybės teise visos, o ne 1/2 jo dalies.
27. Teismas pažymėjo, jog taikos sutartis yra sudaryta galiojant 2000 m. liepos 18 d. CK redakcijai, kurio 3.100 straipsnyje buvo nustatyti bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės pabaigos pagrindai – mirus vienam iš sutuoktinių, nutraukus santuoką. Todėl, taikos sutartimi dalijant ginčo turta bendrosios jungtinės nuosavybės teise buvusius nuosavybes teises normos, reglamentuojančios jungtinės nuosavybės teises įgyjimo ir pasibaigimo pagrindus.
28. Kauno apygardos teismas, išnagrinėjęs pareiškėjų J. K. ir K. V. atskirąjį skundą, 2020 m. spalio 1 d. nutartimi Kauno apylinkės teismo 2020 m. birželio 25 d. nutartį paliko nepakeistą.
29. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, jog atskirojo skundo argumentus, kad nutraukus santuoką tarp pareiškėjos sutuoktinio V. B. ir jo buvusios sutuoktinės I. B. ginčo butas liko nepasidalytas, paneigia pirmosios instancijos teismo išvados. Santuoka tarp pareiškėjos sutuoktinio V. B. ir jo buvusios sutuoktinės I. B. buvo nutraukta galiojant Santuokos ir šeimos kodeksui. Pirmosios instancijos teismas pagrįstai nurodė, jog minėtas kodeksas neįtvirtino privalomo santuokos turto padalinimo santuokos nutraukimo byloje ar notarinė sutartimi, t. y. turtais galėjo būti padalytas žodiniu susitarimu, paliekant turta kaip to sutuoktinio nuosavybė, kurio vardu tas turas buvo registruotas. 2005 m. liepos 18 d. I. B. ir V. B. notarinis pareiškimas patvirtina, kad buvę sutuoktiniai bendrai įgytą turta pasidalijo geruju ir vienas kitam nei finansinių, nei turinių pretenzijų neturėjo. Ginčo turto teisinį režimą patvirtino 2017 m. gruodžio 5 d. V. B. surašytas ir notarės patvirtintas testamentas, kuriame nurodoma, kad nuosavybės teise priklausančią butą (duomenys neskelbtini) jis palieka lygionis dalimis po 1/2 dalį dukterims. Be to, pagal testamentinę išskirtinę testatoriaus V. B. pareigąjo pėdines pagal testamentą K. V. ir J. K. leisti J. B. iki gyvos galvos gyventi ir naudotis butu, esančiu Kaune, (duomenys neskelbtini), ir negyvenamąją patalpą – garažą (boksą), esančiu Kaune, (duomenys neskelbtini), t. y. J. B. buvo suteikta teisė naudotis ne buto dalimi, bet visu butu.
30. Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad taikos sutartimi dalijant ginčo turta bendrosios jungtinės nuosavybės teise buvusius sutuoktinius, iš kurių vienas yra miręs, būtų iš esmės pažeistos materialiosios teisės normos, reglamentuojančios jungtinės nuosavybės teises įgyjimo ir pasibaigimo pagrindus, taip pat ir J. B. interesus 2017 m. gruodžio 5 d. testamentas, kaip vienašalis sandoris, nėra pakeistas ar (ir) nugynčytas, o pareiškėjos J. B. teisinis suinteresuotumas byloje baiginti patvirtintas įsiteisėjus Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 10 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. A2-1682-259/2019, kurioje, be kita ko, konstatuota, kad Kauno apylinkės teismas, priimdamas 2018 m. vasario 7 d. nutartį ir tvirtindamas taikos sutartį, iš esmės pažeidė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias nuosavybės teises įgyjimo pagrindus ir būdus bei jungtinės nuosavybės teises įgyjimo ir pasibaigimo pagrindus (CPK 42 straipsnio 2 dalis).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

31. Pareiškėjos kasacinio skundo prašo panaikinti Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 10 d. nutartį, Kauno apylinkės teismo 2020 m. birželio 25 d. nutartį, Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 1 d. nutartį ir palikti galoti Kauno apylinkės teismo 2019 m. liepos 8 d. nutartį arba Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartį, kuria patvirtinta taikos sutartis, bei priteisti bylinėjimo išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 31.1. Teismai nepagrįstai išplėtė suinteresuoto asmens subjekcinę teisę, nepagrįstai sutapatino testamentinės išskirtinės gavėjo teisės su daikto savininko teisėmis ir nepagrįstai viešuju interesu pripažino suinteresuoto asmens J. B., kaip testamentinės išskirtinės gavėjos, teisės ir teisėtus interesus, kuriuos ji siekė tenkinti teisėtai apribodama ginčo turto savininkų teisę susitarti dėl bendrosios jungtinės nuosavybės teise valdyto turto teisinio režimo. Suinteresuotas asmuo neturi subjekcinės teisės gincyti taikos sutartimi sudaryto susitarimo, kadangi jis nėra šio susitarimo objekto savininkas. Tokiu būdu buvo suformuota ydinga praktika, pagal kurią teise spresti dėl turto teisinio režimo turi ne tik šio turto savininkai, bet ir nuosavybės teisės į šį turta neturintis asmuo (šiuo atveju – testamentinės išskirtinės gavėja).
- 31.2. Teismai neįvertino suinteresuoto asmens turimų subjektyvių teisių apimtį. Byloje pateikti įrodymai patvirtina, jog ginčo butas buvo įgytas 1992 m. liepos 7 d., V. B. gyvenant santuokoje su I. B. Pagal tuometu galiojusį teisinį reguliavimą, turtais, įgytais santuokos metu, yra laikomas bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, net jeigu jis įformintas vieno iš jų vardu (Santuokos ir šeimos kodekso 21 straipsnis). Nesant prievolės turta pasidalyti santuokos nutraukimo metu, ginčo buto teisinis režimas taip ir nebuvo nustatytas šalims 2000 m. rugpjūčio 31 d. nutraukus santuoką. Įvertinus šias aplinkybes, akivaizdu, jog atsiradus poreikiui nustatyti turto teisinį režimą, tai galėjo daryti tik jo savininkai, t. y. V. B. ir I. B. (jai mirus – jos teisių perėmėjos). Iki 2015 m. nė vienas iš savininkų buto nesinaudojo, butas stovėjo tuščias. 2018 m. sausio 24 d. taikos sutartimi buvo išreikšta suderinta turto savininkų valia dėl buto padalinimo po 1/2 dalį. Suinteresuotas asmuo J. B. nebuvo, nėra šio buto (ar jo dalies) savininkė ir nėra V. B. teisių į šį butą perėmėja. Todėl suinteresuotas asmuo neturi subjekcinės teisės gincyti buto savininkų išreiktą valią dėl šio turto teisinio režimo ar priklausomybės.
- 31.3. Teismai, nusprenddami, jog suinteresuoto asmens neturėjimas į bylą tvirtinant taikos sutartį lemia viešojo intereso pažeidimą, nepagrįstai sutapatino suinteresuoto asmens testamentinės išskirtinės teisės su subjekbine teise spresti dėl ginčo buto teisinio režimo. Testamentinė išskirtinė (CK 5.23 straipsnis) ir turto teisinio režimo nustatymas (CK 3.81 straipsnis) yra du skirtingi teisės institutai. Šiuo atveju asmens suinteresuotumas yra ribotas – susijęs išimtinai tik su testamentine užliksuota testamentinės išskirtinės teise (CK 5.23 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-410-219/2018). Tai lemia, jog testamentinės išskirtinės gavėjos turi subjekcinę teisę ginti savo interesus, susijusius tiesiogiai su šios testamentinės išskirtinės pažeidimu. Turto teisinio režimo pokyčiai gali padaryti įtaką testamentinės išskirtinės apimčiai, tačiau jos gavėjų, nesančių turto savininkų, nėra suteikta teisė spresti dėl šio turto teisinės priklausomybės. Materialiųjų teisių padarinių nesukeliantis reikalavimas negali būti savarakiškas bylos nagrinėjimo dalykas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-485/2008; 2013 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-241/2013; 2013 m. rugpjūčio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-453/2013). Taigi, tvirtinant taikos sutartį, kurią sudarė V. B. ir pareiškėjos, suinteresuotas asmuo neturėjo subjekcinės teisės reikšti reikalavimą dėl taikos sutarties netvirtinimo.
- 31.4. Teismų sprendimai iš esmės reikšia, jog, turto savininkams sutarus dėl turto teisinės priklausomybės, šį sprendimą gali nugynčyti šio turto neįgijęs asmuo, turintis tik ribotą teisę šiuo turto naudotis. Teismų praktikoje išaiškinta, jog teismas neturi atsakyti tvirtinti šalių taikos sutarties, jeigu materialiojoje teisėje tų šalių teisės nevaržomos ir tokia sutartis nepažeidžia trečiųjų asmenų teisių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-72/2009; 2010 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-247/2010). Pagrindinis trečiojo asmens dalyvavimo procese tikslas – padėti šaliai, su kuria jis dalyvauja, laimėti bylą ir taip išvengti savo materialiosios teisės padėties pablogėjimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. liepos 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-334/2011; 2014 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-424/2014; 2015 m. vasario 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-61-684/2015). Suinteresuoto asmens reikšimas reikalavimas pažeidžia testamentinės išskirtinės institutą (CK 5.23 straipsnis), nes suinteresuotas asmuo stengiasi koreguoti testamentinės išskirtinės davėjo valią, reikalaujamas daugiau teisių, negu davėjas pasirinko suteikti. Suinteresuotas asmuo procesiškai neturėjo pagrindo reikalauti būti įtrauktas į taikos sutarties patvirtinimo procesą teisme. Netgi ir laikantis priekšingos pozicijos turto būti įvertinta tai, kad suinteresuoto asmens turinios teisės nėra pakankamos tam, kad padarytų įtaką taikos sutarties patvirtinimo klausimui. Suinteresuotas asmuo neturi subjekcinės teisės spresti dėl ginčo objekto, todėl jo neturėjimas buvo tik formalus pažeidimas, neturėjęs esmės jo teisėms ir nepažeidęs viešojo intereso. Ginčo atveju, patvirtinant taikos sutartį, nėra nusprendžiama dėl suinteresuoto asmens teisių ir pareigų, t. y. suinteresuotas asmuo išsaugo turimą teisę į testamentinę išskirtinę (testatoriaus valia keičiasi tik jos apimtį), todėl jo neturėjimas į procesą nesuapnuoja absoliutaus teismo sprendimo negaliojimo pagrindo.
- 31.5. Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 10 d. nutartimi procesas buvo atnaujintas nepagrįstai. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 7 d. nutartimi buvo suformuluota nauja teisės aiškinimo taisyklė, pagal kurią pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutartys, kuriomis procesas atnaujinamas, neskundžiamas, bet motyvai dėl šių nutarčių teisėtumo ir pagrįstumo gali būti įtraukiami atitinkamai į apeliacinį skundą ir kasacinį skundą skundžiant po proceso atnaujinimo teismo priimtus sprendimus dėl ginčo esmės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-153-969/2020). Pareiškėjos nebuvimas suteiktą galimybę skųsti Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 10 d. nutartį dėl proceso atnaujinimo, todėl prašoma įvertinti ir paties proceso atnaujinimo teisėtumą.
- 31.6. Kauno apygardos teismas 2019 m. spalio 10 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. A2-1682-259/2019 nepagrįstai atnaujino procesą. Suinteresuotas asmuo neturėjo, neturi teisių į ginčo objektą, t. y. butą, kurio teisinę priklausomybę jo savininkai nustatė taikos sutartimi. Testamentinės išskirtinės teisės į tam tikrą turta turėjimas nesuapnuoja subjekcinės teisės į paties turto nuosavybę ir su ja susijusių teisių atsiradimą. Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 10 d. nutartyje pateikti išaiškinimai neatitinka Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos, nutarstančių, jog CPK 366 straipsnio 1 dalies 7 punkto pagrindu procesas gali būti atnaujinamas tik tuo atveju, jeigu asmuo, kuris prašo atnaujinti procesą, turėjo tam tikrą teisę į ginčo objektą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-42/2010). Formalus suinteresuoto asmens neturėjimas į procesą galėtų būti pripažįstamas kaip procesinis pažeidimas, tačiau jis nesuapnuoja suinteresuoto asmens teisių ir teisėtų interesų pažeidimo. Prašyme atnaujinti procesą CPK 366 straipsnio 1 dalies 7 punkto pagrindu nepakanka nurodyti vien procesinio pobūdžio aplinkybių, pareiškėjas turi nurodyti materialiosios teisės normą pagrįstą konkrečią teisę ar įstatymo saugomą interesą, dėl kurių teismas nusprendė jo neturėti į procesą, pateikti įrodymus ir argumentus, kurie pagrįstai pareiškėjo dalyvavimo įtaką šalių susiklosčiusiems materialiesiems teisiniams santykiams ir teismo sprendimo teisėtumui bei pagrįstumui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-365-701/2015). Kasaciniame skunde išdėstyti argumentai patvirtina, jog net ir tuo atveju, jeigu suinteresuotas asmuo būtų buvęs įtrauktas į taikos sutarties patvirtinimo nagrinėjimą, jis negalėjo pretenduoti į buto teisinio režimo nustatymą savo nuožūra. Kasacinis teismas yra nurodęs, jog sprendimo įtaką neturėtų asmenų teisių pasikeitimui turi būti reali (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-42/2010).
- 31.7. Teismas nepagrįstai atnaujino procesą CPK 366 straipsnio 1 dalies 9 punkto pagrindu. Lingvistiškai teisingiau taikos sutarties būtų buvę nurodyti, jog ginčo butas buvo bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, tačiau nėra pagrindo teigti, jog toks sakinių nulemtė teisių klaidą. Butas nebuvo padalintas santuokos nutraukimo byloje, todėl jis toliau buvo valdomas bendrosios dalinės nuosavybės teise, o tai reikšia, kad pareiškėjų teisių būtų buvę laikomi bendrosios dalinės nuosavybės dalyviais. Tačiau tai apilykybė, kad taikos sutartyje siekiant aiškumo buvo konstatuota, jog butas yra bendroji jungtinė, o ne dalinė V. B. ir I. B. nuosavybė, neturėjo įtakos sutarties esmei ir nuosavybės teisių apimčiai (CK 3.87 straipsnio 2 dalis, 3.100 straipsnio 1, 4 punktai). Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra nurodęs, jog tokiais atvejais, kai sutuoktinių bendrosios jungtinės nuosavybės teise priklausančius turta nepadalijamas santuokos nutraukimo byloje, nutraukus santuoką (ar pagal analogiją – vienam iš sutuoktinių mirus), jis valdomas bendrosios dalinės nuosavybės teise, o buvę sutuoktiniai yra laikomi bendrosios dalinės nuosavybės dalyviais (CK 4.72, 4.73 straipsniai) ir bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektu valdo, juo naudojas ir disponuoja bendru sutarimu (CK 4.75 straipsnio 1 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-369/2011). Teismui nukrupo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos dalydami turta po santuokos nutraukimą. Priešingai nei šiuo metu galiojantis CK, 1964 m. CK neįtvirtino privalomo sprendžiant santuokos nutraukimo bylą išspręsti turto dalybą klausimus. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad nutraukus santuoką turtas, kuris pagal teismo teisės normas buvo priskirtas bendrosios jungtinės nuosavybės teise, nebuvo padalintas santuokos nutraukimo byloje, jis toliau valdomas bendrosios dalinės nuosavybės teise, todėl sutuoktiniai yra laikomi bendrosios dalinės nuosavybės dalyviais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-679-469/2015). Taigi V. B. ir I. B. po santuokos nutraukimo tapo ginčo buto bendraturčiai bendrosios dalinės nuosavybės teisėmis ir I. B. asmeninės nuosavybės teise priklausė 1/2 dalis buto. Susiklosčius situacijai, kai I. B. (teisių perėmėjos – pareiškėjos) ir V. B. faktiškai buvo bendraturčiai, turintys bendrąją dalinę nuosavybę, Taigi Kauno apygardos teismas procesą šiuo pagrindu atnaujino dėl formalus trūkumo, nesukėlusio teisiskų padarinių, nelėmusio esmės teisės taikymo klaidos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-416-469/2016).
- 31.8. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 25 straipsnyje nustatyta, kad CK trečiosios knygos VI skyriaus antrojo skirsnio normos, susijusios su sutuoktinių turto pagal įstatymus nustatytu teisiniu režimu, taikomos nepaisant to, ar turtas įgytas iki šio kodekso įsigaliojimo (2001 m. liepos 1 d.), ar jam įsigaliojus. Tiek ginčo turto įgyjimo metu galiojusio Santuokos ir šeimos kodekso 21 straipsnyje, tiek CK 3.87 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas principas, kad turtas, įgytas po santuokos sudarymo, yra sutuoktinių bendroji jungtinė nuosavybė. Preziumuojama, kad turtas yra sutuoktinių bendroji jungtinė nuosavybė, kol nėra įrodyta, kad turtas yra vieno sutuoktinio asmeninė nuosavybė (CK 3.88 straipsnio 2 dalis). Įstatymuose (Santuokos ir šeimos kodekso 22 straipsnis, CK 3.89 straipsnis) nustatyta ir asmeninė sutuoktinių nuosavybė, tačiau kiekvieno atveju turto priklausymo asmeninės nuosavybės teise vienam iš sutuoktinių faktas turi būti įrodinėjamas paneigiant bendrosios jungtinės nuosavybės prezumpciją (CK 3.89 straipsnio 2 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2002 m. balandžio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-579/2002; 2006 m. gegužės 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-343/2006). Taigi, nors ginčo butas buvo įgytas 1992 metais, dėl jo teisinio režimo turi būti taikomos CK trečiosios knygos antrojo skirsnio normos. V. B. ir I. B. nutraukiant santuoką nebuvo nustatytos prievolės pasidalyti bendrosios jungtinės nuosavybės teise valdomą turta, todėl ginčo buto teisinis režimas liko nenustatytas. 2005 m. liepos 18 d. buvę sutuoktiniai I. B. ir V. B. pareiškimo patvirtino, kad jie bendrai įgytą turta pasidalijo geruju ir neturi vienas kitam finansinių ar turinių pretenzijų, tačiau konkrečiai neįvardijo padalyto turto ar padalinimo būdo. Taigi šio ginčo atveju neegzistuoja joks rašytinis įrodymas, kuriame būtų užliksuota konkretus buvusių sutuoktinių susitarimas dėl ginčo buto teisinio režimo nutraukus santuoką. Taikos sutartis yra vienintelis dokumentas, kuriuo turto savininkai nusprendė dėl buto teisinio režimo, įvardydami, kad jis priklauso kiekvienam po 1/2 dalį. Tokiu būdu buvo įgyvendinta CK 4.89 straipsnyje įtvirtinta bendraturčio teisė nustatyti jam priklausančią bendrosios jungtinės nuosavybės dalį bei užtikrinta savininko teisė savo nuožūra valdyti, naudoti nuosavybės teisės objektą ir juo disponuoti (CK 4.37 straipsnis).
- 31.9. Taikos sutartis yra pasirašyta 2018 metais, o byloje, kurioje atnaujintas procesas, teismas įpareigotas iš naujo spresti klausimą dėl taikos sutarties tvirtinimo joje nustatytomis sąlygomis. Teismai procesiniuose sprendimuose nenurodė, kodėl laiko taikos sutarties išreiktą V. B. valią netinkama įrodyti turto teisinį režimą. Teismų procesiniai sprendimai yra ne tik pažeidžiantys bendraturčio teisę nustatyti jam priklausančią bendrosios jungtinės nuosavybės dalį (CK 4.89 straipsnis), bet ir dėl šios dalies nemotyvuoti. V. B. valią taikos sutartyje buvo aiškiai išreikšė, V. B. dalyvavo teismine taikos sutarties tvirtinimo procese, o tai papildomai patvirtina jo valios nuoseklumą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-246-701/2019). Šiuo atveju nėra konstatuota V. B. išreiktos valios trūkumai, todėl taikos sutartyje esantis V. B. pareiškimas dėl buto teisinio režimo yra privalomas nustatant turto teisinę priklausomybę pagal CK 4.89 straipsnį.

32. Suinteresuotas asmuo J. B. atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmeti ir palikti nepakeistą Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 1 d. nutartį, Kauno apylinkės teismo 2020 m. birželio 25 d. nutartį bei priteisti bylinėjimo išlaidų atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:

- 32.1. Byloje nustatyta, kad suinteresuotas asmuo J. B. buvo V. B. sutuoktinė, santuoka įregistruota 2002 m. birželio 27 d. J. B., gyvendama santuokoje su V. B., už butą mokėjo mokesčius, dengė buto išlaikymo išlaidas, mokėjo mokesčius už namo renovavimą iš bendrosios jungtinės nuosavybės teise jai ir jos sutuoktinii V. B. priklausančių lėšų. I. B., kurios teisių perėmėjos yra pareiškėjos, nuo išsikėlimo iš buto dienos jokiu su butu susijusiu mokesčių nemokėjo, jo neįpritarė. J. B. su sutuoktiniu iš bendrą sutuoktinių lėšų ir savo pačios asmeninių lėšų iš esmės pagerino butą. Sutuoktinis, nors ir nėra įregistruotas kaip turto savininkas, esant CK 3.90 straipsnio 1 dalyje nurodytoms sąlygoms, gali turėti turinių teisių į kito asmens turtą ir turi teisę kreiptis į teismą dėl asmeninio turto pripažinimo bendrąja jungtine nuosavybe. Todėl net pripažinus, kad ginčo butas tarp buvusių sutuoktinių I. B. ir V. B. nebuvo pasidalytas, nors tai paneigia 2005 m. liepos 18 d. I. B. ir V. B. notarinis pareiškimas, J. B. ir V. B. gyvenant santuokoje ir pagerinus butą bei padidinus buto vertę, yra pagrindas pareikšti okeičiui bendrosios dalinės nuosavybės dalis (CK 3.77 straipsnis). Turtas buvo išlaikomas, remtuojamas V. B. ir J. B. lėšomis, todėl bendrosios dalinės nuosavybės vertės padidėjimas yra J. B. ir V. B. bendroji jungtinė nuosavybė. Taigi nepagrįsti kasacinio skundo argumentai, kad J. B. neturėjo teisinio suinteresuotumo.
- 32.2. J. B. turi teisę gincyti Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 25P-6375-920/2018, kuria patvirtinta taikos sutartis, nes šia nutartimi teismas nusprendė dėl J. B. kaip V. B. sutuoktinės, neturėtos į bylą, materialiuoju teisių ir pareigų, nes, esant įsiteisėjusiai šiai nutartiai, kuri neskundžiama apeliacine tvarka, neatnaujino proceso, J. B. negali pareikšti iškisinių pareiškėjos dėl buto ar jo dalies pripažinimo bendrąja jungtine J. B. ir V. B. nuosavybe (CK 3.90 straipsnis). Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartyje nepagrįstai konstatuota, kad ginčo butas yra bendroji jungtinė V. B. ir I. B. nuosavybė.
- 32.3. Nepagrįstas kasacinio skundo argumentas, kad suinteresuoto asmens reikalavimas yra apskritai negalimas. Suinteresuotam asmeniui J. B. teise įgyti ginčo butą kaip nuosavybę suteikia CK 3.88 straipsnio 1 dalies 1 punktą, 3.90 straipsnio 1 dalis. J. B. tokia teise suteikia ir CPK 5 straipsnis. J. B. turėjo teisę kreiptis į teismą dėl proceso atnaujinimo, kadangi tiek sutuoktinis V. B., tiek pareiškėjos, teikdami tvirtinti taikos sutartį ir neinformuoti suinteresuoto asmens, pažeidė CK 3.90 straipsnyje įtvirtintą J. B. teisę pripažinti jai asmeninę nuosavybę bendrąja jungtine nuosavybe. Todėl nepagrįstai kasaciniame skunde suabsoliutinama pareiškėjų ir V. B.

valia dėl turto teisinio režimo. Testamentinė išskirtinė yra papildomas suinteresuotumas naudotis visu butu. Suteikta testamentinė išskirtinė neatima iš suinteresuoto asmens teisės įgyvendinti savo kaip sutuoktinės teisių į santuokos metu įgytą bendrąją nuosavybę ([CPK 3.90 straipsnis](#)).

- 32.4. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nustatė, kad taikos sutartimi buvo pažeistos suinteresuoto asmens turinės ir neturinės teisės. Pareiškėjos teismui pripažino, kad turtas buvo pagerintas ir byloje kilo tik ginčas dėl turto pagerinimo vertės. Tvirtinant taikos sutartį buvo padaryta esminė teisės taikymo klaida, nes pasirašant sutartį buvo argumentuojama, kad butas yra bendroji jungtinė I. B. ir V. B. nuosavybė ir kiekvienam sutuoktiniui priklauso po 1/2 dalį ([CPK 3.117 straipsnio](#) 1 dalis). Tuo tarpu taikant teisės normas, reglamentuojančias bendrąją dalinę nuosavybę, gali būti taikoma [CK 4.77 straipsnio](#) 1 dalis ir bendraturčių dalys gali būti nustatytos nelygios.
- 32.5. Pareiškėjos nepagrįstai nurodo, kad kasaciniam skunde išdėstyti argumentai patvirtina, jog net ir tuo atveju, jeigu suinteresuotas asmuo būtų buvęs įtrauktas į taikos sutarties patvirtinimo nagrinėjimą, jis negalėjo pretenduoti į buto teisinio režimo nustatymą savo nuožūra, kadangi teisė jį nustatyti priskirta šimtinai šio turto savininkams. Įtraukus suinteresuotą asmenį į bylą būtų kilęs ginčas ir taikos sutartis būtų negalėjusi būti patvirtinta. Suinteresuoto asmens nuomone, taikos sutarties patvirtinimas priskirtas prie faktų patvirtinimo, todėl, bylos dalyviui ginčijant šalių prašomą patvirtinti faktą, toks fakto patvirtinimas yra negalimas, nes tai prieštarautų įtvirtintiems teisingumo, sąžiningumo ir protingumo principams ([CPK 579 straipsnis](#)).
- 32.6. Priimant Kauno miesto apylinkės teismo 1998 m. lapkričio 13 d. sprendimą dėl I. B. ir V. B. santuokos nutraukimo galiojo Santuokos ir šeimos kodeksas, kuriame nenustatyta privalomo turto padalijimas santuokos byloje. Todėl sutuoktiniai turta galėjo pasidalyti gera valia. Santuokos ir šeimos kodeksas 23 straipsnio 4 dalyje buvo nustatytas trejų metų išskirtinio senaties reikalavimas dėl ištuoktinių sutuoktinių bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo. I. B. ir V. B. 2005 liepos 18 d. pareiškiniu patvirtino, kad bendrą turtą pasidalijo geruoliu ([CK 3.100 straipsnio](#) 7 punktą). Pasibaigus bendrajai jungtinei nuosavybei, šios nuosavybės dalijimas iš naujo yra negalimas, nes sutarties įvardijimas dėl dalijamos bendrosios jungtinės nuosavybės lemė tai, kad ją tvirtinant nebuvo aiškinamasi dėl trečiųjų asmenų teisių. Toks įvardijimas negali būti laikomas lingvistine klaida, nes bendrąją jungtinę nuosavybę ir bendrąją dalinę nuosavybę reglamentuoja nuostatos, kurios skirtingai nurodo bendraturčių teises ir pareigas ([CK 4.76, 4.77 straipsniai](#)). Suinteresuotas asmuo įsitikinęs, kad, atsižvelgiant į tai, jog santuokos butas buvo pagerintas ir buvo nustatyta testamentinė išskirtinė suinteresuotam asmeniui naudotis visu butu, jis turėjo dalyvaui tvirtinant sutartį.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl teismo nutarties, kuria atnaujintas procesas, teisėtumo ir pagrįstumo kontrolės

33. Pagal [CPK 370 straipsnio](#) 3 dalį dėl teismo nutarties, kuria procesą atnaujinti atsisakyta, gali būti paduotas atskiras skundas, išskyrus atvejus, kai atnaujinti procesą atsisakyta apeliacinės instancijos arba kasaciniam teisme. Apeliacinės instancijos teismo nutartis, kuria atsisakyta atnaujinti procesą, gali būti skundžiama kasacine tvarka.
34. [CPK 370 straipsnio](#) 3 dalies normos, reglamentuojančios pirmosios ir apeliacinės instancijos teismo nutarčių, priimtų išnagrinėjus prašymą atnaujinti procesą, apskundimo tvarką, yra specialiosios [CPK 301 straipsnio](#) 1 dalyje ir 340 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų normų atžvilgiu. Kadangi [CPK 370 straipsnio](#) 3 dalis tiesiogiai neįtvirtina galimybės atskirai apskusti pirmosios ir apeliacinės instancijos teismo nutarčių, kuriomis procesas atnaujintas, toks apskundimas negalimas.
35. Pagal [CPK 334 straipsnio](#) 1 dalį pirmosios instancijos teismo nutartis galima apskusti atskiruoju skundu apeliacinės instancijos teismui atskirai nuo teismo sprendimo: pirmą, [CPK](#) nustatytais atvejais; antra, kai teismo nutartis užkerta galimybę tolesnei bylos eigai. Pagal [CPK 334 straipsnio](#) 3 dalį, dėl kitų pirmosios instancijos teismo nutarčių atskirųjų skundai negali būti paduodami, bet motyvai dėl šių nutarčių teisėtumo ir pagrįstumo gali būti įtraukiami į apeliacinį skundą.
36. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, jog nors [CPK 370 straipsnio](#) 3 dalyje nenustatyta galimybė atskiruoju skundu apskusti pirmosios instancijos teismo nutarties, kuria procesas atnaujintas, o tokia nutartis neužkerta galimybės tolesnei bylos eigai, (taigi, netenkinama nė viena iš [CPK 334 straipsnio](#) 1 dalies sąlygų), tačiau, remiantis [CPK 334 straipsnio](#) 3 dalimi, motyvai dėl šių nutarčių teisėtumo ir pagrįstumo gali būti įtraukiami į apeliacinį skundą dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo, priimto išnagrinėjus atnaujintą bylą iš esmės. Atitinkamai apeliacinės instancijos teismui šios motyvus atmetus kaip teisiskai nepagrįstus, apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas gali būti skundžiamas kasacine tvarka, be kita ko, motyvais dėl proceso atnaujinimo teisėtumo ir pagrįstumo. Taigi nors pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutartys, kuriomis procesas atnaujinamas, neskundžiamos, motyvai dėl šiu nutarčių teisėtumo ir pagrįstumo gali būti įtraukiami atitinkamai į apeliacinį skundą ir kasacinį skundą skundžiant po proceso atnaujinimo teismų priimtus procesinius sprendimus dėl ginčo esmės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-153-969/2020, 30, 32 punktai).
37. Pareiškėjos pateiktame kasaciniame skunde kvestionuoti ir Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 10 d. nutarties, kuria atnaujintas procesas civilinėje byloje, teisėtumą ir pagrįstumą. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į šios nutarties 36 punkte minėtus kasacinio teismo išaiškinimus, šiuos pareiškėjų nurodytus argumentus nagrinėja kartu su Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 1 d. nutarties teisėtumo klausimu.

Dėl proceso atnaujinimo [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 7 ir 9 punktų pagrindu

38. Teismų praktika, aiškinant procesą atnaujinimo institutą, suformuota taip, kad šis institutas neturi būti priemonė dar kartą pasibylinėti ar viskį priimtų teismų sprendimų vykdymą. Kasacinio teismo jurisprudencijoje išaiškinta, kad proceso atnaujinimo tikslas – išvengti teisiniu galimo neteisėto teismo sprendimo (nutarties) padarinii ir taip įvykdyti teisingumą, apginti ne tik privatų šalių, bet ir viešąjį interesą. Dėl to teismas proceso atnaujinimą reglamentuojančias teisės normas turi taikyti ne formaliai, o atsižvelgdamas į šio instituto paskirtį ir įstatymų leidėjo ketinimus. Bet kuris pareiškėjo nurodytas proceso atnaujinimo pagrindas privalo būti analizuojamas visų bylos aplinkybių kontekste, siekiant atsakyti į klausimą, ar pareiškėjo nurodytas proceso atnaujinimo pagrindas leidžia protinai abejoti byloje priimtų teismo procesinių sprendimų teisėtumu ir pagrįstumu (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. balandžio 29 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-162-219/2016 18, 19 punktas; 2016 m. spalio 28 d. nutarties civilinėje byloje Nr. [3K-3-437-686/2016](#) 43 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
39. Proceso atnaujinimas galimas tik esant [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtintiems konkrečioms proceso atnaujinimo pagrindams, t. y. teisiskai reikšmingiems faktams, kurių egzistavimas konkrečioje byloje dėl objektyvių ar subjektyvių priežasčių negalėjo būti nustatytas. Dėl šios priežasties asmuo, besikreipiantis su prašymu atnaujinti procesą, privalo įrodyti esant bent vieną [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytą proceso atnaujinimo pagrindą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [3K-3-526/2013](#) ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką).
40. Pagal formuojamą kasacinio teismo praktiką, proceso atnaujinimo klausimas įstatyme nustatyta tvarka ir pagrindais gali būti keliamas ir byloje, kuriose supaprastinto proceso tvarka buvo patvirtintos taikos sutartys, nesant civilinėje byloje inicijuoto ginčo dėl teisės (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e3K-3-312-823/2019](#); 2020 m. lapkričio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e3K-3-308-823/2020](#)).
41. Šioje byloje, įvertinus suinteresuoto asmens J. B. pateiktą prašymą ([CPK 366 straipsnio](#) 1 dalis), Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 10 d. nutartimi procesas civilinėje byloje buvo atnaujintas [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 7 ir 9 punktuose nustatytais pagrindais. Kaip minėta, kasaciniame skunde keliamas klausimas ir dėl proceso atnaujinimo byloje teisėtumo bei pagrįstumo, todėl dėl nurodytų proceso atnaujinimo pagrindų vertinimo pasisakyti atskirai.
42. [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkte įtvirtinta, jog procesas gali būti atnaujinamas, jeigu sprendimų teismas nusprendė dėl neįtraukto į bylos nagrinėjimą asmenų materialųjų teisių ar pareigų. To paties straipsnio 1 dalies 9 punkte nustatyta, jog procesas gali būti atnaujintas, jeigu teismo sprendime yra padaryta aiški teisės normos taikymo klaida, kuri galėjo turėti įtakos priimant neteisėtą sprendimą ir sprendimas nebuvo peržiūrėtas apeliacinės tvarka.
43. Teisėjų kolegija pažymi, jog pagal [CPK 365 straipsnio](#) 1 dalį neįtraukti į bylos nagrinėjimą asmenys turi teisę paduoti prašymą atnaujinti procesą tik [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkte nustatytais pagrindais (jei sprendimu teismas nusprendė dėl jų teisių ar pareigų) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [3K-3-112-378/2019](#), 34 punktas). Taigi šioms asmenims nėra suteikta teisė prašyti atnaujinti procesą kitais [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytais pagrindais, įskaitant ir [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 9 punkte nurodytą pagrindą.
44. Nagrinėjami atveju prašymą dėl proceso atnaujinimo pateikė J. B. – asmuo, kuris nedalyvavo civiliniame procese tvirtinant pareiškėjų J. K., K. V. ir V. B. pateiktą taikos sutartį. Įvertinus šį J. B. statusą, teisėjų kolegija nusprendžia, jog teismui nepagrįstai iš esmės nagrinėjo jos pateiktą prašymą dėl proceso atnaujinimo ir [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 9 punkte nurodytu pagrindu bei juo remdamasis Kauno apygardos teismas 2019 m. spalio 10 d. nutartimi be teismo pagrindo atnaujino procesą šioje byloje. [CPK 365 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtinta nuostata, kad neįtraukti į bylos nagrinėjimą asmenys gali paduoti prašymą atnaujinti procesą tik [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkte nustatytais pagrindais, yra imperatyvioji (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e3K-3-465-701/2015](#)). Dėl šios priežasties teisėjų kolegija dėl proceso atnaujinimo šio pagrindu nepasiskaito ir su tuo susijusių kasacinio skundo bei atsiliepimo į jį argumentų nevertina. Šiuo atveju tik vertintina, ar pagrįstai teismas atnaujino procesą civilinėje byloje [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkte nustatytu pagrindu.
45. Vertinant proceso atnaujinimą [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkto pagrindu, pažymėtina, jog pagrindas pripažinti, kad sprendime teismas pasisakė dėl neįtraukto dalyvaus asmens teisių ar pareigų, yra tada, kai: 1) sprendime tiesiogiai pasisakyta dėl pareiškėjo teisių ar jo pareigų, teismo sprendimas sukuria teisę ar pareigą arba tokia teismo sprendimu teisė ar įstatymo saugomi interesai pažeisti ([CPK 365 straipsnio](#) 1 dalis); 2) teismui įvertinus neįtraukto asmens pateiktus įrodymus, bus panaikintos ar pakeistos teismo nustatytos teisės ir pareigos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [3K-3-112-378/2019](#), 34 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
46. Procesas šiuo pagrindu atnaujinamas todėl, kad nagrinėjant bylą pažeidžiamas vienas pagrindinių sąžiningo teismo proceso principų – teisė būti išklausytam. Atnaujinus bylą šiuo pagrindu, teismo procesas turi būti pakartotas tam, kad anksčiau į bylos nagrinėjimą neįtrauktas asmuo galėtų pasinaudoti visomis savo procesinėmis teisėmis nuo pat bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme pradžios (žr. p.vz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. kovo 20 d. nutartį civilinėje byloje Nr. [3K-3-187/2006](#); 2011 m. lapkričio 17 d. nutartį civilinėje byloje Nr. [3K-3-453/2011](#); 2014 m. birželio 27 d. nutartį civilinėje byloje Nr. [3K-3-355/2014](#); kt.).
47. Kasacinis teismas taip pat yra pažymėjęs, jog nors bylą dėl taikos sutarties patvirtinimo supaprastinto proceso tvarka nesusijusi su ginču dėl teisės sprendimų, atnaujinęs procesą tokioje byloje [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkto pagrindu pagal neįtrauktą į bylos nagrinėjimą asmenų prašymą teismas turi išspręsti tarp taikos sutarties šalių ir suinteresuoto asmens kilusį ginčą dėl teisės ([CPK 370 straipsnio](#) 4 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e3K-3-312-823/2019](#), 22 punktas).
48. Suinteresuotas asmuo J. B. prašymą atnaujinti procesą civilinėje byloje, kurioje teismas patvirtino taikos sutartį, argumentavo tuo, kad teismas pažeidė tvirtinant taikos sutartį taikomą reikalavimą nepažeisti kitų asmenų teisių, nusprendė dėl jos teisių ([CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 7 punktas).
49. [CK 6.983 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad taikos sutartimi šalys tarpusavio nuolaidomis išsprendžia kilusį teisminį ginčą, užkerta kelią kiti teisminiai ginčai ateityje, išsprendžia teismo sprendimo įvykdymo klausimą arba kitus ginčytinus klausimus.
50. Kasacinis teismas, aiškindamas taikos sutarties sampratą ([CK 6.983 straipsnis](#)), yra nurodęs, kad taikos sutartis – tai ginčo šalių tarpusavio kompromisas, susitarimas, kuriuo jos, atsisakydamos tam tikrų oponuojančių argumentų, nustato abipusčiai priimtinas jų ginčo sprendimo sąlygas. Taikos sutartis, kurią patvirtina teismas, nors reguliuojama ir proceso, ir materialiosios teisės normų, yra viena iš civilinių sutarčių, tiesiogiai nustatytų [CK](#), rūšių; teismui nutartimi patvirtintos sutarties teisė gali ir jos materialioji teisiniai padariniai šalims apibrėžti [CK](#) normose, o tokios sutarties šalims kylantys procesiniai teisiniai padariniai patvirtinti proceso normose. Tai reiškia, kad taikos sutartis yra civilinė sutartis, kuria ginčo šalys laisvo apsisprendimo būdu išsprendžia kilusį ginčą, sutarties sąlygomis apibrėžiamos kiekvienos jų teisės ir pareigos. Taikos sutartimi, kaip ir bet kuriai kitai civilinei sutartimi, galioja sutarties laisvės principas. Tik pačios šalys sprendžia dėl taikos sutarties turinio, t. y. nusistato savitarpio teisės ir pareigos (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e3K-3-246-701/2019](#), 47 punktas; 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e3K-3-36-403/2021](#), 21 punktas).
51. Kasacinio teismo taip pat konstatuota, kad dispozityvumo principas ir iš jo kylanti šalių laisvė susitarti dėl taikos sutarties sąlygų nėra absoliutūs. Šalių veiksmus kontroliuojantis teismas netvirtina taikos sutarties, jei byloje nustatomi [CPK 42 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtinti pagrindai, t. y. bylą nagrinėjantis teismas visais atvejais turi įvertinti šalių pasiektos taikos sutarties sąlygų atitiktį imperatyviosioms įstatymų nuostatomis ir viešajam interesui. Teismas neturi atsisakyti įtvirtinti šalių taikos sutarties, jeigu materialiojoje teisėje jų šalių teisės nevaržomos ir tokia sutartis nepažeidžia trečiųjų asmenų teisių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [3K-3-72/2009](#); 2010 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [3K-3-247/2010](#); 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e3K-3-36-403/2021](#), 24 punktas).
52. Kasacinis teismas yra pažymėjęs, jog teisingumo principas reikalauja, kad asmenys, įgyvendindami savo teises, nepažeistų kitų asmenų teisių ir teisėtų interesų. Laikantis šio principo, tuo atveju, kai šalių sudaryta taikos sutartimi pažeidžiamas kito asmens teisės, tokiu teisiu gnymas yra viešasis interesas, nors šalių sudaryta taikos sutartis išoriškai gali atrodyti kaip taikos teisinio ginčo baigtis. Teismas, nustatęs viešojo intereso pažeidimą, taikos sutarties neturi tvirtinti. Teismas, tvirtindamas šalių sudarytą taikos sutartį, turi aiškintis, ar taikos sutarties nustatytomis sąlygomis nepažeidžiamas trečiųjų asmenų teisės. Pažeidžiant kitų asmenų teises, pažeidžiama ir nustatyta teisės tvarka. Nustatytos teisės tvarkos pažeidimai valstybėje netoleruojami (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e3K-3-246-701/2019](#); 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e3K-3-36-403/2021](#), 25 punktas).
53. J. B. nagrinėjamoje byloje įrodinėja, kad patvirtinus sudarytą taikos sutartį buvo nesilaikyta pirmiau minėtų reikalavimų, nes buvo pažeistos jos subjektinės teisės. Šį teisių pažeidimą suinteresuotas asmuo bei bylą, atnaujinus joje procesą, išnagrinėję teismai iš esmės siejo su dviem aspektais: pirmu, jos, kaip testamentinės išskirtinės turėtojos, teisių pažeidimu, antra, jos, kaip V. B. sutuoktinės, teisių pažeidimu. Būtent šie klausimai dėl galimo suinteresuoto asmens teisių pažeidimo sudaro pagrindą, atliekant pateikto prašymo atnaujinti procesą išnagrinėtoje civilinėje byloje pagrįstumo teisinį vertinimą.
54. Pasisakydama dėl suinteresuoto asmens J. B., kaip testamentinės išskirtinės turėtojos, teisių galimo pažeidimo kaip pagrindo atnaujinti procesą civilinėje byloje, teisėjų kolegija pažymi, jog pagal [CK 5.23 straipsnio](#) 1 dalį testatorius turi teisę įpareigoti įpėdinį pagal testamentą įvykdyti kokį nors prievolę (testamentinę išskirtinę) vieno ar kelių asmenų naudai. Testamentinės išskirtinės gavėjas turi teisę testamentinę išskirtinę priimti per tris mėnesius nuo tos dienos, kai sužinojo ar turėjo sužinoti, kad jis turi teisę į testamentinę išskirtinę (CK 5.24 straipsnio 1 dalis), ir apie testamentinės išskirtinės priėmimą turi pranešti testamentą vykdytoju, įpėdinui, priėmusiam palikimą ir įpareigotam įvykdyti testamentinę išskirtinę, arba palikimo atsiardimo vietos notariui. Jeigu testamentinė išskirtinė yra susijusi su teise į nekilnojamąjį daiktą, prašymas visais atvejais paduodamas notariui ([CK 5.24 straipsnio](#) 2 dalis).
55. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad testamentinė išskirtinė (legatas) – tai įpėdinio pagal testamentą įpareigojimas atlikti kokį nors prievolę vienam ar keliems asmenims (testamentinės išskirtinės gavėjams), kai šie įgyja teisę reikalauti, kad toks įpareigojimas būtų įvykdytas. Testamentinė išskirtinė yra įpėdinį įpareigojanti prievolė. Tarp įpareigoto įpėdinio, priėmusio palikimą, ir testamentinės išskirtinės gavėjo atsiranda prievoliniai teisiniai santykiai. Kitaip tariant, įpėdinis, priėmus palikimą, prisiima ir testatoriaus įpareigojimą įvykdyti išskirtinę. Šio įpareigojimo nepageikaujantis įvykdyti įpėdinis gali atsisakyti priimti palikimą. Tokiu atveju prievolė įvykdyti testamentinę išskirtinę pereina kitoms įpėdiniams, gavusiems atsisakusio palikimo įpėdinio dalį. Jeigu palikimą priėmęs įpėdinis nevykdo testamentą nustatytą įpareigojimą, išskirtinės gavėjas savo teise į ją gali įgyvendinti prievoliniu, nes įpėdinis, priėmęs palikimą, tampa išskirtinės gavėjo skolniku, o testamentinės išskirtinės gavėjas – kreditoriumi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [3K-3-653/2013](#); 2018 m. lapkričio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [3K-3-410-219/2018](#), 15 punktas).
56. Taigi tam, kad tarp testamentinio įpėdinio ir testamentinės išskirtinės gavėjo atsirastų prievoliniai teisiniai santykiai, yra būtinos šios sąlygos: pirmą, testatoriaus sudarytas galiojantis testamentas, sukuriantis prielaidas prievolei atsirasti; antra, įpėdinio valia, sutikimas įvykdyti testamentu jam nustatytą pareigą ([CK 1.63 straipsnio](#) 4 dalis), kai įpėdinis nakti testamentą priima palikimą: trečia, testamentinės išskirtinės priėmimas, nes testamentinės išskirtinės gavėjas turi teisę, bet ne pareigą priimti testamentinę išskirtinę ([CK 5.24 straipsnis](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [3K-3-410-219/2018](#), 16 punktas). Testamentinės išskirtinės prigimtis bei su ja siejamą prievolių kilimo sąlygos neišvengiamai yra susijusios su galimu subjektyviu teisių pažeidimu, susijusiu su testamentinės išskirtinės suteikiamomis teisėmis.

57. Byloje nustatyta, kad Kauno apylinkės teismas 2018 m. vasario 7 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 2SP-6375-920/2018 patvirtino pareiškėjų J. K., K. V. ir V. B. 2018 m. sausio 24 d. sudarytą taikos sutartį. V. B. mirė (duomenys neskelbtini). Po jo mirties įstatymo nustatyta tvarka dėl palikimo priėmimo 2018 m. liepos 13 d. kreipėsi K. V. ir J. K., o 2018 m. rugpjūčio 8 d. – J. B.
58. Pagal [CK 5.3 straipsnio](#) 1 dalį palikimo atsiradimo laiku laikomas palikėjo mirties momentas. Kad įgytų palikimą, įpėdinis jį turi priimti. Įpėdinis laikomas priėmusiu palikimą, kai jis faktiškai pradėjo paveldimą turtą valdyti arba padavė palikimo atsiradimo vietas norui pareikšti dėl palikimo priėmimo ([CK 5.50 straipsnio](#) 1 ir 2 dalys). Įvertinus nurodytas teismų nustatytas faktines aplinkybes teisėjų kolegija nusprendžia, jog taikos sutarties sudarymo metu J. B. teisės, kylancios iš testamentinės išskirtinės (šios nutarties 55 punktas), dar nebuvo atsiradusios, todėl sudaryta taikos sutartis negalėjo pažeisti jos, kaip testamentinės išskirtinės gavybos, teisę. Taikos sutarties patvirtinimo teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartimi teismui palikimas ne tik nebuvo priimtas testamentiniu įpėdiniu (pareiškėjų byloje), bet nebuvo atsiradęs ir pats palikimas.
59. [CK 5.35 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, jog testatorius turi teisę savo sudarytą testamentą bet kada pakeisti, papildyti ar panaikinti, sudarydamas naują testamentą, arba jo nesudaryti. Atsižvelgiant į testatoriaus teises bei testamentinės išskirtinės prigimtį, teisės į palikimą atsiradimo momentą, sprendžiant, jog teismui neturėjo teisinio pagrindo konstatuoti suinteresuoto asmens teisių pažeidimą, susijusių su testamentinės išskirtinės teikiamomis teisėmis, t. y. taikos sutarties tarp pareiškėjų ir V. B. patvirtinimo juridinių faktų suinteresuoto asmens subjektinės teisės, susijusios su testamentine išskirtine, nebuvo ir negalėjo būti pažeistos.
60. Nurodyto teisinio reguliavimo bei byloje nustatytų faktinių aplinkybių kontekste teisėjų kolegija konstatuoja, jog Kauno apygardos teismas 2019 m. spalio 10 d. nutartyje nepagrįstai nusprendė, kad Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutarties pagrindu J. B. 1/2 dalimi sumažėjo testamentinė išskirtinė ir tai lemė jos teisių pažeidimą. Taigi nurodytu pagrindu negalėjo būti konstatuotas galimas J. B. teisių pažeidimas, nusprendimas dėl suinteresuoto asmens materialiąją subjektyvią teisę, sudarantis sąlygas atnaujinti procesą civilinėje byloje ([CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkto pagrindu).
61. Kiti suinteresuoto asmens argumentai atnaujinti procesą civilinėje byloje yra susiję su nurodomu J. B., kaip V. B. suutuotinės, teisių pažeidimu, pasireiškusių atliktais buto (teismo nutartimi patvirtintos taikos sutarties dalyko) pagerinimais bei patirtomis tam išlaidomis bei jos teise reikalauti pripažinti V. B. asmeninės nuosavybės teise priklausiusį butą bendrąja jungtine suutuotinių nuosavybe.
62. [CK 3.90 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtinta, jog turtas, kuris yra vieno suutuotinio asmeninės nuosavybės, gali būti teismo pripažintas suutuotinių bendrąja jungtine nuosavybe, jeigu nustatoma, kad santuokos metu šis turtas buvo iš esmės pagerintas suutuotinių bendromis lėšomis arba kito suutuotinio lėšomis ar darbu (kapitalinis remontas, rekonstrukcija, pertvarkymas ir kita).
63. Tokiais atvejais teismas, nustatydamas turto esminio pagerinimo faktinę aplinkybę, taip pat turi atsižvelgti į tikrąją asmeninio turto prieš pagerinimą ir po pagerinimo vertę, įvertinti tai, kad turto vertė gali lėmti ne tik jo techninę būklę ir parametrai, bet ir paklausą bei pasiūlą rinkoje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-49/2008; 2011 m. liepos 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-317/2011; 2012 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-447/2012). Tokiu atveju yra nustatoma, ar atitinkamas objektas santuokos metu buvo iš esmės pagerintas bendromis ar kito suutuotinio lėšomis ar darbu. Kai vieno suutuotinio asmeninis turto pagerinimas kito suutuotinio asmeninėms lėšomis ir (ar) darbu, tačiau toks pagerinimas nėra esminis ir nesudaro pagrindo pripažinti turto bendrąja jungtine nuosavybe, kitas suutuotinis turi teisę reikalauti kompensacijos už turto pagerinimą ([CK 3.98 straipsnis](#)). Toks suutuotinio, prisidėjusio prie kito suutuotinio asmeninės nuosavybės teise priklausancio turto pagerinimo, teisių gynimo būdas reikalauja suutuotinių turto interesus pusiausvyros atkūrimą ir neleidžia vienam iš jų nepažeistai praturtinti kito sąskaita (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-254/2010; 2011 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-30/2011; 2014 m. sausio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-102/2014).
64. Byloje nustatyta, jog nei pareiškimo tvirtinti taikos sutartį metu, nei teikiant prašymą dėl proceso atnaujinimo civilinėje byloje J. B. nebuvo pareiškusi reikalavimų, susijusių su [CK 3.90 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytos teisės įgyvendinimu, nei civilinėje byloje, kurioje procesas yra atnaujintas, nei atskiroje civilinėje byloje. Ji tik pateikė teismui tam tikras aplinkybes bei joms patvirtinti tam tikrus įrodymus, susijusius su buto Kaune, (duomenys neskelbtini), atliktais remonto darbais, ir su tuo siejote teise reikalauti atnaujinti procesą byloje, kurioje supaprastinto proceso tvarka buvo patvirtinta taikos sutartis dėl teisinio režimo ginčo butui nustatymo. Suinteresuotas asmuo J. B. nepagrindė, kodėl būdu pareiškėjų ir V. B. sudaryta taikos sutartis, kuria V. B. pripažįsta nuosavybės teisę į 1/2 dalį buto buvusiai suutuotinei (pareiškėjų motinai) I. B. ir dėl to pareiškėjos įgyjo teisę paveldėti 1/2 dalį buto po jį motinos I. B. mirties, paveikė suinteresuoto asmens materialiąsias subjektyvias teises ar pareigas, taip pat kad suinteresuotas asmuo negali (negalės) su deklaruojamomis buto remonto santuokos metu patirtomis išlaidomis siejamų teisių ginti įstatyme nustatytas teisių gynimo būdas. Kasacinis teismas yra išsiskinęs, jog sprendimo įtaka neįtrauktų asmenų teisių pasikeitimui turi būti reali (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. vasario 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-42/2010).
65. Savininko teisė turinį sudaro teisė valdyti, naudoti nuosavybės teisės objektą ir jį disponuoti, nepažeidžiant įstatymų ir kitų asmenų teisių ir interesų ([CK 4.37 straipsnio](#) 1 dalis). Šias teises asmuo įgyja tapdamas savininku. Būdamas turto savininkas, asmuo turi teisę jam priklausanti nuosavybės teisės objektą ar jo dalį įstatymo nenumatytomis (pvz., pardavimu, mainų, dovanojimo ir kt.) būdais perduoti nuosavybės kitam asmeniui ([CK 4.37 straipsnio](#) 2 dalis). Pati J. B. teigia, kad taikos sutarties sudarymo ir patvirtinimo metu ginčo butas priklausė jos suutuotiniui V. B. asmeninei nuosavybės teise, kadangi jis buvo įgytas iki jos santuokos sudarymo ([CK 3.89 straipsnis](#)). Šią bylos aplinkybę nustatė ir Kauno apygardos teismas 2020 m. spalio 1 d. nutartyje bei Kauno apylinkės teismas 2020 m. birželio 25 d. nutartyje. Taigi, būdamas turto savininkas, V. B. turėjo teisę laisvai savo nuožūra įgyvendinti jam, kaip savininkui, priklausiančias teises ir dėl šių teisių įgyvendinimo kito suutuotinio sutikimas nebuvo reikalingas, skirtingai nei disponuojant bendrosios jungtinės nuosavybės teisės objektais ([CK 3.92 straipsnis](#), 3.97 straipsnio 1 dalis). Šiuo atveju J. B. nepateikė argumentų, leidžiančių daryti prielaidas išvadas ir vertinti, kad, remiantis teisinio reguliavimo nuostatomis, dėl ginčo taikos sutarties sudarymo ir jos tvirtinimo buvo reikalingas jos sutikimas.
66. Kauno apylinkės teismas 2019 m. liepos 8 d. nutartyje, atsisakydamas atnaujinti procesą byloje, pagrįstai nurodė, jog J. B. nurodytos aplinkybės dėl buto pagerinimo nėra proceso atnaujinimo nagrinėjamoje byloje dalykas, t. y. šios aplinkybės, net jeigu ir egzistuotų, nėra teisiškai reikšmingos sprendžiant dėl proceso atnaujinimo remiantis [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkte nustatytą pagrindą. Taikos sutarties patvirtinimo metu J. B. teisių į ginčo objektą neturėjo ir dėl to neturėjo teisinio pagrindo išieškoti savo valių, taikos sutarties šalims nustatant teisių režimą ginčo butui. Nurodytu momentu J. B. nebuvo pareiškusi ir siekių įgyvendinti [CK 3.90 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytą savo teisę. Todėl negalima teigti, kad taikos sutarties patvirtinimo buvo nuspręsta dėl [CK 3.90 straipsnio](#) 1 dalimi leidžiamų jos teisių ar dėl kompensacijos, susijusių su atliktais ginčo buto pagerinimais, įgyvendinimo (ne)galimumu.
67. Teisėjų kolegija nusprendžia, jog, remiantis galiojančiu teisiniu reguliavimu, nagrinėjamoje byloje patvirtinta taikos sutartis neužkerta kelio suinteresuotam asmeniui J. B. savo galimai pažeistas teises dėl ginčo buto atliktų pagerinimų ginti kitais įstatyme nustatytais teisių gynimo būdais, pavyzdžiui, kiek tai susiję su jos suutuotinių nuosavybės teise priklausiančiu turto dalimi, reikšti reikalavimus suutuotinio testamentinės įpėdinės – teisių ir pareigų paveldėjimo būdu perėmėjoms (pareiškėjoms), ginčo teisena įrodinėti [CK 3.90 straipsnio](#) 1 dalies nuostatų taikymo sąlygas (buto esminio pagerinimą gyanant santuokoje suutuotinių bendromis lėšomis) bei reikalauti atitinkamos kompensacijos priteisimo ([CK 3.98 straipsnis](#)); suinteresuotas asmuo, siekdamas patirtų buto pagerinimo išlaidų, kiek jos susijusios su pareiškėjos taikos sutartimi pripažintu buto dalimi, kompensavimo, gali kreiptis į teismą dėl patirtų išlaidų atlyginimo iš pareiškėjų, įgyjusių dalį nuosavybės teisės į butą paveldėjimo būdu po motinos I. B. mirties ir taikos sutarties pagrindu ([CK 6.242 straipsnis](#)). Taigi, nepagrįstas suinteresuoto asmens J. B. atsiliepinė į kasacinį skundą nurodytas argumentas (nutarties 32.2 punktas), kad esant įsitęsusiai teismo nutarčiai, kuria patvirtinta taikos sutartis ir kuri neskundžiama apeliacine tvarka, neatnaujinus byloje proceso, J. B. negali pareikšti ieškinio pareiškėjoms dėl bendromis suutuotinių lėšomis buto esminių pagerinimų patirtų išlaidų kompensavimo.
68. Remiantis pirmiau minėtais argumentais sprendžiant, kad Kauno apygardos teismas 2019 m. spalio 10 d. nutartimi nepagrįstai atnaujino procesą civilinėje byloje [CPK 366 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkto pagrindu.
69. Byloje konstatavusi, kad procesas civilinėje byloje nepagrįstai buvo atnaujintas, teisėjų kolegija nepasisako dėl kasacinio skundo ir atsiliepinio į jį argumentų, susijusių su pateiktos taikos sutarties tvirtinimo (ne)teisėtumu.

Dėl bylos procesinės baigties

70. Apibendrinama tai, kas išdėstyta, teisėjų kolegija nusprendžia, kad bylą nagrinėjęs Kauno apygardos teismas nepagrįstai Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 10 d. nutartimi atnaujino procesą civilinėje byloje ir, nepagrįstai atnaujina procesą, Kauno apygardos teismas 2020 m. spalio 1 d. nutartyje, Kauno apylinkės teismas 2020 m. birželio 25 d. nutartyje be teisinio pagrindo iš esmės pasisakė dėl taikos sutarties tarp pareiškėjų ir V. B. tvirtinimo teisėtumo ir pagrįstumo. Dėl šios priežasties Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 1 d. nutartis ir Kauno apylinkės teismo 2020 m. birželio 25 d. nutartis naikintinos, o suinteresuoto asmens J. B. prašymas dėl Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutarties, kuria buvo patvirtinta taikos sutartis, panaikinimo ir taikos sutarties netvirtinimo, atnaujinus procesą byloje ir bylą išnagrinėjus pakartotinai, atmetinas ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 4 punktas, 371 straipsnio 1 dalies 1 punktas).
71. Pareiškėjos kasacinio skundo prašė panaikinti Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 10 d. nutartį, Kauno apylinkės teismo 2020 m. birželio 25 d. nutartį, Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 1 d. nutartį įpalkiti galoti Kauno apylinkės teismo 2019 m. liepos 8 d. nutartį arba Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartį, kuria patvirtinta taikos sutartis.
72. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus atrankos kolegija, sprendžama pareiškėjų kasacinio skundo priėmimo klausimą, 2020 m. lapkričio 18 d. nutartimi kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 10 d. nutarties peržiūrėjimo atsisakė priimti ir nurodė, kad ši apeliacinės instancijos teismo nutartis, kuria buvo atnaujintas procesas ir byla perduota pakartotinai nagrinėti pirmosios instancijos teismui, negali būti laikoma kasacinio nagrinėjimo objektu, tačiau kasaciniame skunde išdėstyti motyvai dėl 2019 m. spalio 10 d. nutarties teisėtumo ir pagrįstumo vertintini ir, nagrinėjant Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 1 d. nutarties teisėtumą klausimą. Dėl nurodytos priežasties bylą kasacine tvarka išnagrinėjusi teisėjų kolegija neturi teisinio pagrindo panaikinti Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 10 d. nutarties, nesancios kasacinio nagrinėjimo objektu.
73. Tais pačiais argumentais remdamasi teisėjų kolegija neturi pagrindo, panaikinus Kauno apylinkės teismo 2020 m. birželio 25 d. nutartį bei Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 1 d. nutartį, palkiti galoti Kauno apylinkės teismo 2019 m. liepos 8 d. nutartį. Ši teismo nutartis, kuria buvo atsisakyta atnaujinti procesą byloje, yra panaikinta įsitęsusia Kauno apygardos teismo 2019 m. spalio 10 d. nutartimi, kuri nėra šios kasacinio nagrinėjimo objektas.
74. Panaikinus Kauno apylinkės teismo 2020 m. birželio 25 d. nutartį bei Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 1 d. nutartį, nėra teisinio pagrindo palkiti galoti ir Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartį, nes ši teismo nutartis taip pat nėra šios kasacinės bylos nagrinėjimo objektas. Kasacinio objekto byloje yra Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 1 d. nutartis, kuria palkita nepakeista Kauno apylinkės teismo 2020 m. birželio 25 d. nutartis. Pagal [CPK 371 straipsnio](#) 1 dalį teismas, pakartotinai išnagrinėjęs bylą, kurioje procesas buvo atnaujintas, turi teisę prašymą dėl teismo sprendimo (nutarties) pakeitimo arba panaikinimo atmeti, teismo sprendimą ar nutartį pakeisti, taip pat priimti naują sprendimą (nutartį). Išnagrinėjęs pakartotinai bylą, kurioje buvo atnaujintas procesas, Kauno apylinkės teismas suinteresuoto asmens prašymą dėl Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutarties panaikinimo iš esmės tenkino ir 2020 m. birželio 25 d. nutartimi pareiškėjų J. K., K. V. ir V. B. prašymą dėl taikos sutarties patvirtinimo atmetė ([CPK 371 straipsnio](#) 1 dalies 3 punktas). Kasaciniam teismui konstatavus, kad nebuvo teisinio pagrindo atnaujinti procesą byloje, yra pagrindas panaikinti pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutartis, priimtas bylą išnagrinėjus pakartotinai po to, kai joje buvo atnaujintas procesas, ir byloje priimti naują sprendimą ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 4 punktas) – prašymą dėl Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutarties, kuria buvo patvirtinta taikos sutartis, panaikinimo ir taikos sutarties netvirtinimo atmeti ([CPK 371 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktas).

Dėl patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

75. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalies, 98 straipsnio nuostatas išlaidos advokato pagalbai apmokėti atlyginamos šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas. [CPK 443 straipsnio](#) reglamentuojancio ypatingosios teisenos bylų nagrinėjimo ypatumas, 6 dalyje nustatyta, kad dalvaujančių byloje asmenų bylinėjimosi išlaidos neatlyginamos. Tais atvejais, kai dalvaujančių byloje asmenų suinteresuotumas bylos baigtimi yra skirtingas arba jų interesai yra priešingi, teismas gali proporcingai padalyti turėtas bylinėjimosi išlaidas arba jų atlyginimą priteisti iš dalvavusio bylos asmens, kurio pareiškimas atmetas. Šiuo atveju pareiškėjų bei suinteresuoto asmens J. B. suinteresuotumas bylos baigtimi yra skirtingas, jų interesai yra priešingi, todėl sprendimas bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas ([CPK 443 straipsnis](#) 6 dalis).
76. Pareiškėjos kasaciniame skunde prašo priteisti bylinėjimosi išlaidų, patirtų viso teismo proceso metu, atlyginimą.
77. 2019 m. liepos 1 d. prašyme J. K., K. V. prašė priteisti atlyginti 2300 Eur bylinėjimo išlaidų – 800 Eur už atsiliepinį į pareiškimą dėl proceso atnaujinimo parengimą, 1000 Eur už dokumentų analizę bei atstovavimą teisme, 500 Eur – už ekspertinio tyrimo akto parengimą. Byloje buvo pateikti įrodymai, patvirtinantys 1500 Eur išlaidų patyrimą, – 1000 Eur už suteiktas atstovavimo paslaugas bei 500 Eur už ekspertizės tyrimo atlikimą.
78. Prašomas priteisti išlaidų atlyginimas už atsiliepinį į pareiškimą dėl proceso atnaujinimo neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinės bylos priteisimo užmokėsio už advokatą ar advokatų padėjėjo teikiamą pagalbai maksimalaus dydžio (toliau – Rekomendacijos) 8.8 punkte nurodyto rekomenduojamo priteisti užmokėsio dydžio, todėl, atsižvelgiant į tai, kad K. V. šias išlaidas patyrė, jai iš J. B. priteistina 800 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. 2019 m. kovo 4 d., 2019 m. balandžio 15 d., 2019 m. gegužės 24 d., 2019 m. liepos 1 d. vyko teismo posėdžiai, kuriuose pareiškėjos atstovavo advokatė S. Z. Atsižvelgus į šių posėdžių trukmę, vadovaujantis Rekomendacijų 8.19 punktu, taip pat priteistinos atlygti ir kitos įrodymais pagrįstos atstovavimo išlaidos (200 Eur). Šias išlaidas patyrė J. K., todėl iš J. B. jai priteistina 200 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
79. Sprendžiant dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo taip pat atsižvelgtina į tai, ar prašomas atlygti išlaidos buvo būtinos ir pagrįstos, ar atitinkamos šalies išlaidavimas nebuvo perteklinis ([CPK 88 straipsnio](#) 1 dalis). Toks teisinis vertinimas yra atliekamas atsižvelgiant į konkrečius ginčo pobūdį, be kita ko, lemiantį ir teiktinų įrodymų poreikį. Byloje prašomas atlygti 500 Eur išlaidos už atliktą ekspertinį tyrimą neatitinka išlaidų būtinumo reikalavimo. Nagrinėjamoje civilinėje byloje buvo sprendžiamas klausimas dėl prašymo atnaujinti procesą civilinėje byloje (ne)pagrįstumo, šiuo atveju nebuvo pareikšta reikalavimų dėl ginčo buto pagerinimo išlaidų kompensavimo ar (ir) [CK 3.90 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytos teisės įgyvendinimo. Todėl, atsižvelgiant į ginčo pobūdį, šios išlaidos nevertintinos kaip būtinos ir šiuo pagrindu jų atlyginimas nepriteistas ([CPK 88 straipsnis](#) 1 dalis).
80. J. K., K. V. 2019 m. liepos 29 d. atsiliepiniu į atskirąjį skundą prašė priteisti 800 Eur už jo parengimą. Prašomas priteisti išlaidų atlyginimas viršija Rekomendacijų 8.15 punkte nurodyto rekomenduojamo priteisti užmokėsio dydį, todėl K. V., kuri faktiškai patyrė šias išlaidas, iš J. B. priteistina 505 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo ([CPK 93 straipsnis](#) 1 dalis).
81. J. K., K. V. 2020 m. liepos 2 d. atskirajame skunde, kasaciniame skunde taip pat prašė priteisti patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, tačiau šias išlaidas patvirtinančių dokumentų nepateikė, todėl priteisti jų atlyginimo nėra teisinio pagrindo.
82. Taigi bendrai K. V. iš J. B. priteistina 1305 Eur, o J. K. iš J. B. – 200 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
83. Suinteresuotas asmuo J. B. taip pat prašo priteisti kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, tačiau, atsižvelgiant į byloje priimtą procesinį sprendimą, bylinėjimosi išlaidų atlyginimas jai nepriteistas ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis).
84. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. gegužės 31 d. pažymą kasacinis teismas turėjo 2,17 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu ([CPK 88 straipsnis](#) 1 dalies 3 punktas). Nurodyta suma yra mažesnė už Lietuvos Respublikos teisingumo ministro kartu su finansų ministru 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 1R-261/1K-355 (redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.) nustatytą minimalią valstybei priteistiną bylinėjimosi išlaidų sumą – 5 Eur, todėl jos atlyginimas valstybei nepriteistas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 371 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi, n u t a r i a:

Kauno apygardos teismo 2020 m. spalio 1 d. nutartį bei Kauno apylinkės teismo 2020 m. birželio 25 d. nutartį panaikinti ir suinteresuoto asmens J. B. prašymą dėl Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 7 d. nutarties, kuria buvo patvirtinta taikos sutartis, panaikinimo ir taikos sutarties netvirtinimo atmesti.

Priteisti pareiškėjai K. V. (a. k. (duomenys neskelbtini) iš suinteresuoto asmens J. B. (a. k. (duomenys neskelbtini) 1305 (vieną tūkstantį tris šimtus penkis) Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Priteisti pareiškėjai J. K. (a. k. (duomenys neskelbtini) iš suinteresuoto asmens J. B. (a. k. (duomenys neskelbtini) 200 (du šimtus) Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai
Bubienė

Drukas

Sagatys